

מסורת הש"ס

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לג.

עין משפט
נר מצוה

(א) ע"י תוספות לעיל י"ב:
ד"ה אכל ועין היטב
תוספות לעיל י"ג ד"ה
מעות] (ב) ע"י תוספות
לעיל י"ב ד"ה דעות] (ג)
(ד) תוספות פ"ה ה"ד]
(ה) לענין שמואל להכניס
כ"ל ר"מ,

הגהות הב"ח

(א) גמ' בריה דרבא
למימר קמיה דרבא
הני מילי: (ב) רש"י ד"ה
נדות היינו זיקי ושל
עור הקיד: (ג) תוס' ד"ה
(ד) הקיד: (ה) כ"י פ"י
חדשים מותרין דודאי כ"ל
ומכאן פ"י נמחק:
(ו) בא"ד ישנים זמורין
פ"י זמורין נמי אסורין
ואפי' (ז) בא"ד תרמי
לניבולא חדא שהן של
עז: (ח) ד"ה הלא וכו' לא
תשמע אבל מ"מ הלכה:

רבינו חננאל

(א) ישראל ההולך לתפוח
בין בהליכה בין בחזירה
אסור: ת"ר עובד כוכבים
ההולך ליריד (ב) בהליכה
מותר דלמא הדר ביה
בחזירה אסור ומקשינן
אמאי בחזירה אסור
דאמרין דלמא עבודת
כוכבים זבין ומעתיב דמי
עבודת כוכבים ניהו דמי
כוכבים נמי נימא הכי
ופרקין עובד כוכבים דלא
אפשר ליה דלא למיל
ליריד אגב אורחיה שקל
גלימא ותרגומא דאית ליה
בידיה ומובין ומעות
שבידו ימי סחורה ניהו.
אבל ישראל אילו הוה ליה
סחורה הכא הוה מוכר
ליה. אלא לא אול ליריד
אלא עבודת
כוכבים דלא משבח
לובנא הכא: ירושלמי
א"ר מנא צורין אגב
למיחא מה דבויחא
חששין אסור למיחא פריש
גו פומא פיתחא תותי בי
שיחא תבשילא תותי
עוסא ממצע סכנא גו
אתרונא גו או פוגלא:
א"ר יוסי בר אבין כל
זיעת האדם סם המות חוץ
מודעת תפני בשבת בסוף
פ' כל תבין הקדש (דף קמא)
א"ר אבא בר כהנא רבי
גינא תורח לבית רבי
לשתות יין הבא בקרנות
של עובדי כוכבים בחוזה
אחד ולא ידענא אי משום
דסבר לה כ"י אליעזר
דמתי בחוזה אחד אי
משום אימתא דבי שפא:
פיסקא נודות העובדי
כוכבים וקנקניהם ויין
ישראל כנוס בתן אסורין
ואיסורן איסור הנאה דברי
ר"מ וחכ"א אין איסורן
איסור הנאה: ת"ר נודות
העובדי כוכבים גרודים
חדשים מותרין מוזהפין
אסורין עובד כוכבים
ריבבן ועיבדן נותן לתוכן

אזיק. לשון ענינה היא בכל התלמוד: יריד. שוק של עבודת כוכבים
מיהו עובד כוכבים כי אזיל לסחורה הוא דליל: עבודת כוכבים
זבין. מכר ללמים בשוק: אם איסור דהוה ליה. להאי ישראל גלימא
או חמר: הכל. לדידן הוה מוצין ליה: קשורין. שחורין
חבורה חבורה יחד ולא בד בבד:
נודות. של עור. קנקנים של חרס. כל
המשנה פירשתי למעלה [וכע"פ]: גרודים
גרם דל"ת כמו (א"י ב' צ) להמגרד
בו. שאין בהן זפת והן חדשין מותרין
דכניסת יין זמן מועט לא בלע עור.
ונודות דוקא אכל כלי חרס בלע
לאחר: ישנים ומוזהפין. כלומר או
ישנים או מוזהפין אסורין. ישנים אידי
דכנים בהן יין נסך זמן מרובה בלע
עור ומוזהפין אפילו בחדא וימנא בלע
זפת לין: עובד כוכבים ריבבן
כרי"ש כמו רבב. כלומר המין הזפת
לתוכן: ונתן לפוקן יין. כן דרכס
עוד שהזפת חס נותנין יין לטול
טעם מריכתו של זפת: אגב טידיה.
ישראל זה שעסקו בנתינת יין לתקן
הנוד: מנסך. ליה עובד כוכבים:
ולאו אדעסיה. דישראל להדין:
נוודות מים לטיט. שאזנו יין הולך
לאבוד דופת ובטל טעמו כמים הניתנין
בטיט שכלין מאליהן כשמתייבש הטיט
הרי הן כאלו לא היו אף יין זה כלה
בליחוחית הזפת וכשמתייבש הזפת
כלה מאליה וזאז אינו פולט: לצי
מלח. ככלי מלא מלח שאין בלע
וכלה במלח: הכל לא אולי לאיצו.
שנתן טעם במלח לעולם ואינו
מתייבש: מעט לעט. ככל ג' ימים
מעין מעט לעט ונותן אחרים: הני
מיני דידן. כגון הני זיקי דרב יצחק
שנבלע בהן יין כשר תחלה ולא בלע
מיין נסך כ"כ אכל לידהו שנבלע
בהן יין נסך מתחלתו לא סגי בזה:
נודות. (א) הני זיקין של עור הן: אכל
קנקנים. של חרס הן ובלעי טובא לא
סגי להו בזה: גרודים. שלא נוספו
מעולם קרי גרודים: ישנים ומוזהפין.
או ישנים או מוזהפין: עובד כוכבים
נותן כו'. כלומר נתן לתוכן עובד כוכבים
יין ישראל נותן לתוכן שלשה ימים מים
ומערין מעט לעט כדאמרין ומוותרין:
עובד כוכבים נותן לפוקן יין ישראל
נותן לפוקן יין או מוריים. מיד אע"פ
שלא מילאהו מים לפי שהזיק ומוריים
שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו:
לכתחלה

דאביק בה מוהדר הדר אזיל והתניא ישראל
ההולך לתפוח בין בהליכה בין בחזירה
אסור אמר רב אשי כי תניא ההיא "בישראל
מומר דודאי אזיל ת"ר עובד כוכבים ההולך
ליריד בין בהליכה בין בחזירה מותר "בישראל
ההולך ליריד בהליכה מותר "בחזירה אסור
מאי שנא ישראל דבחוזה אסור דאמרין
עבודת כוכבים זבין דמי עבודת כוכבים
איכא בהדיה עובד כוכבים נמי נימא עבודת
כוכבים זבין דמי עבודת כוכבים איכא בהדיה
אלא עובד כוכבים אמרין גלימא זבין חמר
זבין ישראל נמי נימא אימור גלימא זבין חמר
זבין אי איתא דה"ל הכא הוה מוצין ליה:
והבאין מותרין: ארשב"ל דלא שנו אלא שאין
קשורין זה בזה אבל קשורין זה בזה אסורין
אימא דעתו לחזור: נודות העובדי כוכבים
וקנקניהם: ת"ר (א) נודות העובדי כוכבים
גרודים חדשים מותרין ישנים ומוזהפין אסורין
עובד כוכבים ריבבן ועיבדן ונתן לתוכן יין
ישראל עומד על גביו אינו חושש וכי מאחר
דעובד כוכבים נותן לתוכן יין כי ישראל עומד
[על] גביו מאי הוי אמר רב פפא ה"ק עובד
כוכבים ריבבן ועיבדן וישראל נותן לתוכן יין
ישראל אחר עומד על גביו ואינו חושש
ומאחר דישראל נותן לתוכן יין ישראל אחר
עומד על גביו למה לי דלמא אגב טידיה
מונסך ולא אדעתיה רב זבין אמר לעולם
כדאמרת מעיקרא והכא בעידנא דקא שרי
ליה עשה כוורק מים לטיט אמר רב פפי
ש"מ מדרב זבין האי עובד כוכבים דשרא
חמר לבי מילחי דישראל שרי מתקפה לה
רב אשי מי דמי התם קאזיל לאיבוד הכא
לא קאזיל לאיבוד בר עדי טייעא אגב הנחו
זיקי מרב יצחק בר יוסף רמא בהו חמר
ואהדיניהו ניהליה אתא שאיל בי מדרשא א"ל
רבי ירמיה כד הורה רבי אמר למעשה
ממלאן מים שלשה ימים ומערין ואמר רבא
יצריך לערן מעת לעת סבור מינה הני מילי
דידן אבל דידהו לא כי אתא רבין א"ר שמעון
בן לקיש אחד שלנו ואחד שלהם סבר רב
אחא בריה דרבא (ב) קמיה דרב אשי למימר
לא אמר ליה רב אשי ללא שנא נודות ולא
שנא קנקנים ת"ר קנקנים של עובדי כוכבים
מוזהפין אסורין עובד כוכבים נותן לתוכן מים 'עובד
כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן
לכתחלה

שנקלף דין בשכשך סגי כדמוכח ב' אחרון (לקמן דף עד): דפרקי
מההוא דלע"פ שנקלף הזפת אסורה להאי דגמ' ומחך שאינם
זפומין ויין ששם בשעת זפיתה אינו אלא כוורק מים לטיט חדשים
זפומים אסורים פ"י חדשים שדומה שלא היה בהם יין מעולם אפי"ה
אסורים שנמחר שהם זפומים דלמא
רמא בהו עובד כוכבים חמר ולא
ידע והזפת מזליע ואע"פ שאין מניסין
לקיום כריבין עירוי מפני שהזפת
מזליע אף בפעם אחת ומסיים בה
עובד כוכבים ריבבן ועבדן כו'
וצריימא אחרת תניא קנקנים של
עובדי כוכבים חדשים מותרין ישנים
ומוזהפין אסורין פ"י חדשים מותרין
(ג) פ"י דודאי עובד כוכבים לא נתן
בהם יין מעולם כי מנאחר שאינם
זפומין אילו נתן בהם יין מיכר ישנים
זפומין (ד) נמי אסורין ואפילו נראין
חדשים כי שמה נתן בהן העובד
כוכבים יין ואינו ניכר ישנים אפי"ה לא
נתן בו אלא פעם אחת אסורין מפני
שמניסין לקיום ולפי שיטת ר"ת יש
לאסור קנא"ש וישטא"ש שלנו הזפומים
בגמגמ עובד כוכבים ויריך להגטיל
אותם או לעשות בהם עירוי ואע"פ
שאין מניסין לקיום כדן נודות זפומים
וכן אם קנה אותם חדשים זפומים מן
העובד כוכבים הכל כדן נודות וקשה
ממנה העולם שנהגו בכ"מ לקנות
חדשים מן העובדי כוכבים ואין עושין
בהן לא עירוי ולא הגעלה ור"י היה
מפרש לישב המלכה דלוקא ביהמיס
שהיו רגילים להטיל בהם יין בשעת
זפיתה יש לאסור דנהי דין בשעת
זפיתה אינו אלא כוורק מים לטיט
כדפרישית גבי נודות יש לחוש שמה
אחרי כן הטיל שם יין ולא ידע אכל
עמה שאין רגילין להטיל בהם יין
בשעת זפיתה אם נתן בהם יין אחר
זפיתה היה ניכר ומ"מ שלנו שנגמ
העובד כוכבים במשקה טופח לא
מלינו היתר ור"ת עלמנו חור בו בן
והתחיל להמיר אף שלנו בגמגמ עובד
כוכבים בשכשך צעלמא והראה טעם
משום דליכא תרמי לניבולא (ה) דהא
שהן של עז ולא בלע בהם יין כ"כ
ע"י זפת ולא דמי לנודות שהן של
עור וכן הוא לנבלע יותר ע"י זפיתה
ועוד כי אינם טרודות כ"כ ציין ולא
דמי לכלי הגמ ומחך ומשפך דלקמן
שהיין בלע בהם ע"י זפיתה לפי שהן
טרודות ציין וכתב ר' ברוך כי אעפ"כ
לא היה עושה מעשה לכתחלה להמיר
בשכשך אכל דיעבד אם נתנו בהם
יין אחר מגע העובד כוכבים לא היה
אסור: כסימא צריימא דקנקנים
תניא בתוספתא ושכנס בהם עובד
כוכבים מים ישראל מותר להכניס
לכתוכם יין ואינו חושש ושכנס בה עובד כוכבים
יין וישראל יצר מותר להכניס לתוכה או דיעבד פ"י מה שאומר וישראל יצר או מוריים רואה
לומר לכתחלה יתנו שם כמו שכתב או דוקא דיעבד ומיהו אף דיעבד יתן יין אחריו דליר שורק ויחא דפשיטא ליה לתלמודא בסמוך
יצר שורק אור לא כ"ש אכל לגרסת הספרים דגרסי עובד כוכבים נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן יצר או מוריים קשה מאי קבעי פשיטא
לכתחלה קאמר דהא קמני צהדיא נותן ועוד קשה מנא ליה לתלמודא דליר שורק (א) לין שמואל ליכנס בו יין אחריו: עובד כוכבים ריבבן.
ובתוספתא גרים ריבבן וגרסה דריבבן וריבבן הכל אחד וה"ג במסכת שבת פרק אלו קשרים (דף קד). כל תלמיד חכם שנמלא רבב על
גדו חייב מיתה ואמרי לה רבד: ה"א עובד כוכבים דשרא חמר א"ב מילחי. פ"ה ככלי מלא מלח וקשה דמה ענין זה לגבי זורק מים לטיט
הרי טעמו ניכר במלח ומאי קלקא דעמיה דרב פפי לכך פרי"ת לצי מילחי מקום עשיית המלח וקאמר רב (וציד) [פפין] דלע"פ שהעובד כוכבים
משליך שם יין המלח מותר מפני שהאור שורפו וכלה שם כוורק מים לטיט כי גם טעם היין אינו ניכר בו ורב אשי פריך דמ"מ לא איל
לאבד כמו נודות דזוהמת העור מצטלת היין ואומר ר"ת כי האי תוספתא דרב אשי אינה אלא דחויא צעלמא כלומר דמדבר זבין לא תשמע
(א) אלא מכל מקום הלכה כרב פפי ומתוך כך התירו המלח אף על פי שרגילים שמשמיים עליו דם בשעת רתיחה ללבוש:

צ"ד א מיי פ"ט מהל'
עניות כוכבים הל'
יח סמג לאון מה טור ש"ע
י"ד פ"י קמח ס"ח:
צ"ח ב ג מיי שם סמג שם
טוש"ע י"ד סימן
קמח טע"ה [וכהנה]:
צ"ד מיי שם הלכה פ'
וסמג שם טוש"ע י"ד
ס"י קמח טע"ה א':
צ"ח ה מיי פ"ח מהלכות
מאכלות אסורות הל'
יח סמג לאון קמח טור
ש"ע י"ד סימן קלח טע"ה
א וע"ש ויש כאן גרסאות
מתחלפות:
צ"ח ו ה ט מיי שם
הלכה טו סמג שם
טור ש"ע שם סע"ה א'
וסע"ה ד [וסע"ה יג]:
צ"ח י מיי שם הל' טו
וסמג שם טוש"ע
י"ד סימן קלח טע"ה ד:

רבינו חננאל (המשך)

יין כר. אוקימנא ביין
שנותן בגדו למתוך דקא
אזיל לאיבוד שנעשה
בנותן מים לטיט ופירש
בירושלמי אין עובד
כוכבים עשוי לנסך ע"ג
דבר מיאוס. אבל עובד
כוכבים דשרי יין בי מילחי
דישראל אסור. סוגיא
דשמעתא הנודות
והקנקנים לא שנא דידן
ותנו בהם עובדי כוכבים
יין ולא שנא דידהו הורה
ר' אמי הלכה למעשה
ממלאן ג' ימים ומערין.
ואמר רבא צריך לערן כל
מעת לעת: ת"ר קנקנים
של עובדי כוכבים חדשים
מותרין ישנים ומוזהפין
אסורין עובד כוכבים נותן
לתוכן יין ישראל נותן
לתוכן מים עובד כוכבים
נותן לתוכן מים ישראל
נותן לתוכן יין עובד
כוכבים נותן לתוכן יין
ישראל נותן לתוכן ציר או
מוריים ואינו חושש.

(א) נראה דקמח כאן וי"ל
ישראל הולך לתפוח בהליכה
מותר ומחירה אסור ויפסיקא
מומא בין בהליכה וכן מוכח
אסור. (ב) נראה דל'י
בהליכה אסור ומחירה מותר
(וכ"ה הגי' ברי"ף וי"ל) ישראל
הולך ליריד בהליכה מותר
למא הדר ביה וכו'.